

KONKURENTSIAMET

KONKURENTSIAMETI ARUANNE

postiteenuste valdkonnas toimunud arengute ja
esilekerkinud probleemide ning Konkurentsiameti tegevuse
kohta nimetatud valdkonnas 2021. aastal

TALLINN 2022

Sisukord

Sissejuhatus	2
1. Postside turg.....	3
2. Tegevusluba nõudvad postiteenused.....	4
3. Tegevusluba mittenõudvad postiteenused	6
3.1. Kullerpostiteenus	6
3.2. Otsepostiteenus	7
3.3. Perioodilise väljaande edastamise teenus	8
4. UPT osutaja.....	9
4.1. Kuluarvestus.....	10
4.2. UPT tasud	10
4.3. UPT allahindlused.....	10
5. UPT ebamõistlikult koormavate kulude katmine	11
5.1. UPT makse.....	11
5.2. UPT hüvitis	12
6. Postivõrk.....	12
6.1. Postkontorid.....	13
6.1.1. UPT osutaja postkontorid	13
6.2. Kirjakastid.....	14
6.3. Ülejäänud juurdepääsupunktid.....	14
7. Järelevalve.....	15
7.1. UPT kirisaadetiste edastamise kvaliteet	15
7.2. Järelevalve statistika	15
8. Tegevused 2022. aastal	16

Sissejuhatus

Postiseaduse § 47 lg 1 kohaselt esitab Konkurentsiamet Majandus- ja Kommunikatsiooni-ministeeriumile iga aasta teises kvartalis kirjaliku aruande postiteenuste valdkonnas toimunud arengute ja esilekerkinud probleemide ning ameti tegevuse kohta nimetatud valdkonnas eelmise kalendriaasta jooksul. Käesolev aruanne kajastab Konkurentsiameti 2021. aasta tegemisi ja postituru ülevaadet.

Tegevusloaga postiteenuse osutajate arv 2021. aastal ei muutunud, küll aga kustutati majandustegevuse registrist (MTR) üks kullerpostiteenuse osutaja ja registreeriti kolm kullerpostiteenuse osutajat. Mõned teenuse osutajad omasid samaaegselt mitme postiteenuse registreeringut. Registreeritud postiteenuse osutajate koguarv oli aasta lõpu seisuga 57.

Edastatud postisaadetiste koguarv kasvas 2021. aastal 0,8% võrra peamiselt kullerpostiteenuste kasvust tulenevalt, samas postisaadetiste ja perioodiliste väljaannete arv on languses. Sama tegi postituru kogukäive, mis kasvas aastaga 27,3% võrra. Tõusu vedasid kullerpostiteenused eelkõige pakiautomaatide kaudu saadetavate pakkide mahu kasvu tõttu. Universaalse postiteenuse (UPT) käive kasvas 2021. aastal võrreldes eelneva aastaga 6,5%, samas kui UPT maht langes koguni 16,3%.

Kaebusi ja teabenõudeid postiteenuse osutajate tegevuse kohta esitati 2021. aastal 20, mis on 19 võrra vähem kui 2020. aastal. Probleemid olid peamiselt seotud saadetiste kadumise, kahjustumise, kättetoimetamise ja kogumisega.

1. Postside turg

Postiseaduse kohaselt jagunevad postiteenused kaheks:

- teenused, mille osutamiseks on vaja taotleda Konkurentsiametilt tegevusluba;
- teenused, mille osutamiseks on vaja tegevus registreerida MTR-s.

Tegevusluba nõudvad teenused on kirisaadetiste ja postipakkide liht-, täht- ja väärtisaadetisena edastamine, samuti UPT osutamine. Kullerpostiteenuse, otsepostiteenuse, perioodilise väljaande edastamise ja muu postiteenuse korral on vaja tegevus lihtsalt registreerida.

AS Eesti Post (edaspidi Eesti Post) omab tegevusluba nii UPT osutamiseks kui ka siseriiklike ja rahvusvaheliste kirisaadetiste ja postipakkide edastamiseks. AS Express Post (edaspidi Express Post) omab tegevusluba siseriiklike kirisaadetiste edastamiseks.

MTR-s registreeriti 2021. aastal kolm kullerpostiteenuse osutajat. Samal ajal kustutati MTR-st üks kullerpostiteenuse osutaja.

Kokkuvõttes oli 2021. aasta lõpu seisuga MTR-s registreeritud 57 erinevat postiteenuse osutajat. Mitmed ettevõtjad osutasid korraga mitut erinevat postiteenust. Postiteenuse osutajate arv teenuste kaupa on esitatud Tabelis 1. Tegemist on MTR-i andmetega, mis tähendab, et mitmed ettevõtjad omasid küll registreeringut, kuid tegelikkuses ei osutanud postiteenuseid.

Tabel 1 Postiteenuse osutajate arv aastatel 2017 - 2021

Postiteenus	2017	2018	2019	2020	2021
Universaalne postiteenus	1	1	1	1	1
Kirisaadetise edastamine liht-, täht- ja väärtisaadetisena	2	2	2	2	2
Postipaki edastamine liht-, täht- ja väärtisaadetisena	1	1	1	1	1
Kullerpostiteenus	46	47	49	49	49
Otsepostiteenus	7	7	7	7	6
Perioodilise väljaande edastamine	6	6	7	7	6
Muud postiteenused	7	12	14	14	14

Postiteenuste käive teenuste kaupa on esitatud Tabelis 2. Kirisaadetiste ja postipakkide edastamise all on silmas peetud teenuse osutamist tegevusloa alusel (v.a UPT).

Tabel 2 Postiteenuste käive aastatel 2018 - 2021 (eurot)

Postiteenus (€)	2018	2019	2020	2021
Universaalne postiteenus	*	*	*	*
Kirisaadetise edastamine	*	*	*	*
Postipaki edastamine	*	*	*	*
Kullerpostiteenus	81 944 572	91 043 938	111 420 043	151 743 598
Otsepostiteenus	*	*	*	*
Perioodika edastamine	*	*	*	*
Muud postiteenused	*	*	*	*
Kokku	138 774 118	131 480 980	151 102 685	192 388 775

* Konfidentsiaalne

Muud postiteenused sisaldavad Eesti Posti teenuseid nagu tegevusluba mitterõudev kirja- ja paki edastamise teenus ning postisaadetiste väljastusteadete edastamine. Teiste registreeritud ettevõtjate muu postiteenuse käive oli eeldatavalt null.

Tabelist 2 on näha, et kogu postituru käive kasvas 2021. aastal võrreldes eelneva aastaga 41,3 mln euro võrra ehk 27,3%. Käivet kasvatas eelkõige kullerpostiteenus 40,3 mln euro ehk 36,2% võrra. Sedavõrd suur aastane kasv oli peamiselt tingitud endiselt kestvatest ülemaailmsetest liikumispiirangutest seose koroonaviiruse levikuga. See kasvatas hüppeliselt e-kaubanduse mahte, kus ostetud tooted toimetatakse ostjani postiteenuseid kasutades. Langus toimus eelkõige kirisaadetise ja postipaki edastamises ning perioodika kategoorias.

Teenuste käibest moodustas kullerpostiteenus 2021. aastal 79% kogukäibest, UPT osakaal oli *%. Ülejäänud postiteenuste osakaal jäi alla 12%. (vt Joonis 1).

* Konfidentsiaalne

Joonis 1 Postiteenuste käibe jaotus 2021. aastal

Põhilised teenuse osutajad on jäänud samaks. Tihe konkurents eksisteerib endiselt vaid kullerpostiteenuse turul, kus käive on näidanud stabiilset kasvu.

2. Tegevusluba nõudvad postiteenused

Tegevusluba on nõutav UPT osutamiseks ja kirisaadetiste ning postipakkide edastamiseks liht-, täht- ja väärtisaadetisena (edaspidi MUPT teenused).

Lihtsaadetisena edastatakse kirisaadetis ja postipakk:

- mis väljastatakse saajale või tema esindajale ilma allkirjata;
- mille väärtus on postiteenuse osutajale avaldamata;
- mille kaotsimineku või kahjustumise korral puudub postiteenuse osutajal kohustus maksta hüvitist.

Tähtsaadetisena edastatakse kirisaadetis ja postipakk:

- mis väljastatakse saajale või tema esindajale allkirja vastu või muu isikusamasuse tuvastamist võimaldava tunnuse alusel;
- mille väärtus on postiteenuse osutajale avaldamata;
- mille kaotsimineku või kahjustumise korral maksab postiteenuse osutaja saatjale postiteenuse osutaja eelnevalt määratud garantiisumma.

Väärtisaadetisena edastatakse kirisaadetis ja postipakk:

- mis väljastatakse saajale või tema esindajale allkirja vastu või muu isikusamasuse tuvastamist võimaldava tunnuse alusel;
- mille väärtus on postiteenuse osutajale avaldatud;
- mille kaotsimineku või kahjustumise korral maksab postiteenuse osutaja saatjale tema avaldatud saadetise väärtuse.

Partiisaadetisena edastatakse:

- kirisaadetis, mis antakse saatja poolt postiteenuse osutajale samaaegselt üle edastamiseks vähemalt 100 saajale;

- postipakk, mis antakse saatja poolt postiteenuse osutajale samaaegselt üle edastamiseks vähemalt 25 saajale.

Tegevusloaga postiteenuse osutajaid oli Eestis 2021. aastal endiselt kaks. Eesti Post oli UPT osutaja ja pakkus kõiki võimalikke tegevusloaga osutatavaid postiteenuseid. Express Post osutas tegevusloaga teenustest siseriikliku kirisaadetise edastamise teenust.

UPT maht tervikuna langes 2021. aastal 16,3%, võrreldes eelneva aastaga (vt Tabel 3).

Tabel 3 UPT teenuste mahud aastatel 2017 - 2021 (saadetist)

Postiteenus (tk)	2017	2018	2019	2020	2021
<i>Riigisiseseid mahud</i>					
Lihtkirja edastamine	3 012 503	1 713 060	1 852 409	1 584 356	1 400 123
Tähtkirja edastamine	160 940	91 238	58 527	41 692	28 186
Väärtkirja edastamine	708	4 623	4 408	5 224	7 516
Tähtpaki edastamine	140 765	123 514	110 898	82 326	67 862
Väärtpaki edastamine	40	3 540	150	125	108
<i>Rahvusvahelised mahud riigist välja</i>					
Lihtkirja edastamine	522 893	738 906	709 009	389 224	334 888
Tähtkirja edastamine	193 587	189 052	193 444	187 022	150 591
Väärtkirja edastamine	181	161	156	181	116
Tähtpaki edastamine	83 183	92 096	89 785	106 550	122 438
Väärtpaki edastamine	968	886	562	618	502
<i>Rahvusvahelised mahud riiki sisse</i>					
Lihtkirja edastamine	6 241 687	7 576 462	9 113 337	6 923 842	5 655 370
Tähtkirja edastamine	1 728 684	1 556 049	366 008	351 897	318 255
Väärtkirja edastamine	978	875	709	415	403
Tähtpaki edastamine	69 531	72 537	74 349	75 056	77 720
Väärtpaki edastamine	1 170	1 044	912	918	486
Kokku	12 157 818	12 164 043	12 574 663	9 749 446	8 164 564

Peamine langus toimus rahvusvaheliste riiki sisenevate ja riigisiseste lihtkirjade osas. Edastatud siseriiklike postipakkide arv oli oluliselt madalam ja langustrendis, seda eelkõige pakiautomaatide alternatiivi tõttu, mille kaudu osutatav teenus ei kuulu UPT koosseisu.

Kirisaadetisi ja postipakke saab tegevusloa alusel edastada ka mitte-UPT-na (MUPT). MUPT viimaste aastate mahud on toodud tabelis 4.

Tabel 4 MUPT teenuste mahud aastatel 2017 - 2021 (saadetist)

Postiteenus (tk)	2017	2018	2019	2020	2021
<i>Siseriiklikud mahud</i>					
Lihtkirja edastamine	*	*	*	*	*
Tähtkirja edastamine	*	*	*	*	*
Väärtkirja edastamine	*	*	*	*	*
Tähtpaki edastamine	*	*	*	*	*
Väärtpaki edastamine	*	*	*	*	*
<i>Rahvusvahelised mahud</i>					
Lihtkirja edastamine	*	*	*	*	*
Tähtkirja edastamine	*	*	*	*	*
Väärtkirja edastamine	*	*	*	*	*
Tähtpaki edastamine	*	*	*	*	*

Väärtpaki edastamine	*	*	*	*	*
Kokku	*	*	*	*	*

* Konfidentsiaalne

Tabelis 4 toodud rahvusvahelised mahud kajastavad ainult riigist väljuvat suunda, kuna antud teenuste raames ei saabu Eestisse ühtegi saadetist. Tabelist 4 on näha, et MUPT mahud on 2021. aastal pigem langenud. Kokku langes MUPT saadetiste arv 2021. aastal 1,2 mln saadetise võrra ehk 12,0%. Viimase viie aastaga on langenud siseriiklike lihtsaadetisena edastatavate kirisaadetiste arv 26,1% ja rahvusvaheliste lihtsaadetisena edastatavate kirisaadetiste arv koguni 72,2%.

3. Tegevusluba mittenõudvad postiteenused

Postiteenused, mille osutamiseks ei ole vaja taotleda tegevusluba ja mille osutamiseks piisab registreeringust, olid endiselt kullerpostiteenus, otsepostiteenus ja perioodilise väljaande edastamise teenus.

3.1. Kullerpostiteenus

Kullerpostisaadetiseks loetakse kirisaadetis ja postipakk:

- mis väljastatakse saajale või tema esindajale allkirja vastu või muu isikusamasuse tuvastamist võimaldava tunnuse alusel;
- mis edastatakse kulleriga kiirel ja usaldusväärsel viisil;
- mille saatjal on võimalus igal hetkel saada informatsiooni saadetise asukoha kohta selle teekonnal, sekkuda saadetise kättetoimetamisse ja vajaduse korral korraldada ümber selle edastamist.

2021. aasta lõpu seisuga oli MTR-s registreeritud 49 kullerpostiteenuse osutajat, kellest tegelikult osutas teenust 22 ettevõtjat. Nendeks olid OÜ A-Kuller & Partnerid, Express Post, Eesti Post, TNT Express Worldwide Eesti AS (edaspidi TNT), AS DPD Eesti (edaspidi DPD), OÜ EKLT (edaspidi EKLT), DHL Express Estonia AS (edaspidi DHL), Itella Estonia OÜ (edaspidi Itella), Federal Express Corporation Eesti filiaal OÜ, T grupp OÜ (end. Cargobus OÜ), Autopost Terminal OÜ, Aberg Express OÜ, AKR-GRUPP OÜ, Euroxkuller OÜ, DK LOGISTICS OÜ, Jet Express OÜ, Einroo Group OÜ, OSC Transport OÜ, Bentte OÜ, Venipak Eesti OÜ, FamLogistics OÜ ja Balti Logistika AS.

Teenust ei osutanud 10 ettevõtjat (st aastakäive oli null). Nendeks olid OÜ MGI Turundus, Saratopi OÜ, Puupost OÜ, OÜ MINIKOPP, AS Komerik, Direct Post OÜ, MAILPUER OÜ, Digisec OÜ, wishlist OÜ ja K Security OÜ.

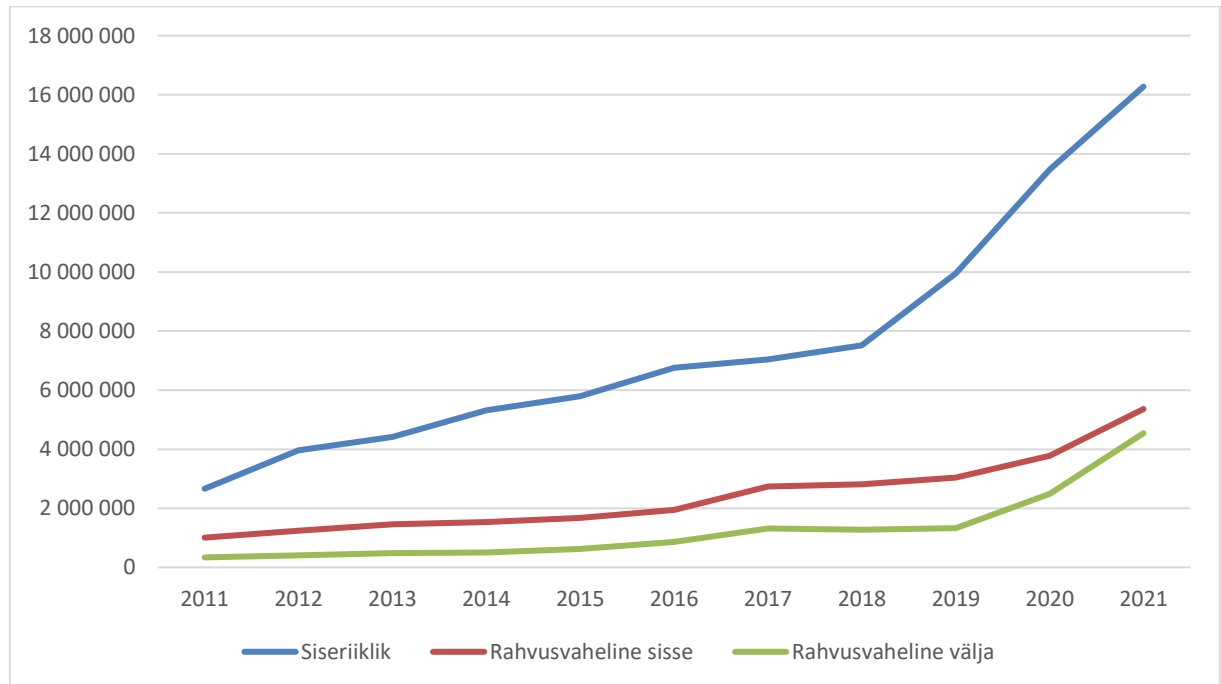
Täidetud ankeeti ei õnnestunud aruande koostamise ajaks tagasi saada 17 ettevõtjalt. Nendeks olid 24express OÜ, DataInternational Group OÜ, GlobexService OÜ, OÜ T.P.Projekt, OÜ Reval Kuller, Avotra OÜ, RP Service Group OÜ, Roadrunner OÜ, Grand Delivery OÜ, Osühing Adduco, Forus Security AS, Eesmaa OÜ, FF Group OÜ, OLAARAN OÜ, DmK Studio OÜ, A.S.B Grupp OÜ ja Secutech Corp UÜ. Konkurentsiametile teadaolevalt need ettevõtjad 2021. aastal kullerpostiteenust ei osutanud või oli edastatud saadetiste arv marginaalne ning nende turuosa kokku jäi hinnanguliselt alla 5%.

2021. aasta kullerpostiteenuste käive (siseriiklik ja rahvusvaheline) oli 151,7 mln eurot. Saadeti edastati 2021. aastal kokku 26,2 mln tükki (vt tabel 5).

Tabel 5 Kullerpostisaadetiste arv aastatel 2017 - 2021

Kullerpostisaadetis (tk)	2017	2018	2019	2020	2021
Siseriiklik	7 040 381	7 521 062	9 954 577	13 467 963	16 275 373
Rahvusvaheline sisse	2 735 992	2 813 117	3 037 273	3 780 526	5 361 226
Rahvusvaheline välja	1 318 753	1 277 390	1 333 133	2 484 932	4 540 896
Kokku	11 095 126	11 611 569	14 324 983	19 733 421	26 177 495

Tabelist 5 annab ülevaate joonis 2, kus on toodud viimaste aastate mahumuutus graafiliselt.

Joonis 2 Kullerpostisaadetiste arvu muutus aastatel 2011-2021

Jooniselt 2 on näha, et siseriiklike saadetiste arv jätkab kiiremat tõusu, kui rahvusvaheliste saadetiste arv. Peamiseks põhjuseks on Eesti Posti, Itella ja DPD pakiautomaatide vahendusel pakutava teenuse mahukasv.

Siseriiklikult olid suurimad teenuse osutajad 2021. aastal teenuse mahu järjekorras alustades suuremast Eesti Post, Itella ja DPD (kokku 88% turust).

Rahvusvahelise teenuse osutamisel (välismaale saadetavad saadetised) olid 2021. aastal turuliidrid teenuse mahu järjekorras alates suuremast Eesti Post, Itella, DHL ja DPD (kokku 83,7% turust).

Siseriikliku kullerpostiteenuse mahu osakaal 2021. aastal oli 62,2% ja rahvusvahelise teenuse osakaal 38,8%.

3.2. Otsepostiteenus

Otsepostisaadetiseks loetakse kirisaadetis:

- mis väljastatakse saajale või tema esindajale ilma allkirjata;

- mille sisuks on turunduslik või avalik materjal;
- mida edastatakse samaaegselt vähemalt 100 saajale;
- mille sisu, kaal ja mõõtmed on identsed teiste samaaegselt edastatavate saadetiste omadega, välja arvatud saaja nimi, postiaadress, identifitseerimisnumber ning muud teisendused, mis ei muuda sõnumi olemust;
- mille pakendile on kantud märke «reklaam», «reklaam posti teel» või «otsepost».

2021. aasta lõpu seisuga oli MTR-i kantud kuus teenuse osutajat, kellest teadaolevalt ainult kaks osutasid teenust. Nendeks olid Eesti Post ja Express Post. Puupost OÜ, OÜ MINIKOPP ja Direct Post OÜ teenust ei osutanud. DataInternational Group OÜ-lt andmeid saada ei õnnestunud, kuid eelnevate aastate andmete põhjal antud ettevõtja teenust ei osutanud. Suurim teenusepakkuja oli Eesti Post.

2021. aastal kustutati MTR-st Intermedex Group OÜ registreering.

Otsepostiteenuse käive oli 2021. aastal * mln eurot ja edastatud saadetiste arv oli * mln, mis võrreldes eelneva aastaga tähendab tõusu käibe osas 4,2% ja tõusu saadetiste arvu osas 1,2% (vt tabel 6).

Tabel 6 Otsepostiteenuse näitajad aastatel 2017 - 2021 (eurot, saadetist)

Näitaja	2017	2018	2019	2020	2021
Käive (€)	*	*	*	*	*
Saadetiste arv (tk)	*	*	*	*	*
Keskmine ühikuhind (€/tk)	0,172	0,184	0,191	0,194	0,199

* Konfidentsiaalne

Tabelis 6 toodud käibe ja saadetiste arvu muutumine ajas on esitatud joonisel 3.

* Konfidentsiaalne

Joonis 3 Otsepostiteenuse käive ja saadetiste arv aastatel 2011 - 2021 (eurot, saadetist)

Jooniselt 3 on näha, et teenust kasutatakse üha vähem. Viimastel aastatel on langus kiirenenud. Käibe languse tempo on olnud mahu langusest aeglasem teenuse hinnatõusude tõttu.

3.3. Perioodilise väljaande edastamise teenus

Perioodiline väljaanne on saatjalt tellitav ja tema poolt postiteenuse osutajale perioodiliselt, sagedusega vähemalt üks kord kvartalis edastamiseks üleantav adresseeritud trükis.

MTR-i kohaselt oli 2021. aasta lõpu seisuga registreeritud teenuse osutajaid seitse, kuid teenust osutas neist teadaolevalt vaid kaks ettevõtjat - Eesti Post ja Express Post. Puupost OÜ, OÜ MINIKOPP ja Direct Post OÜ teenust ei osutanud. DataInternational Group OÜ-lt andmeid saada ei õnnestunud, kuid eelnevate aastate andmete põhjal antud ettevõtja teenust ei osutanud. Suurim teenusepakkuja oli Eesti Post.

2021. aastal kustutati MTR-st Intermedex Group OÜ registreering.

Kokku edastati 2021. aastal * mln perioodilist väljaannet ning teenuse kogukäive oli * mln eurot (vt joonis 4). Suurim teenusepakkuja oli Eesti Post.

* Konfidentsiaalne

Joonis 4 Saadetiste arv ja teenuse käive aastatel 2011 - 2021 (saadetist, eurot)

Jooniselt 4 on näha, et saadetiste arv on viimase kümne aasta jooksul stabiilselt langenud, kuid käive on kasvanud perioodilise väljaande edastamise teenuse hinnatõusude mõjul.

4. UPT osutaja

UPT osutaja on isik, kellele Konkurentsiamet on väljastanud tegevusloa UPT osutamiseks. UPT osutamiseks väljastatakse tegevusloa ainult ühele isikule. UPT osutaja määratakse viieks aastaks avaliku konkursiga, mille korraldab Konkurentsiamet.

UPT osutaja peab pakkuma UPT teenuseid (kuni 2 kg kaaluva kirisaadetise liht-, täht- ja väärtsaadetisena edastamine ning kuni 20 kg kaaluva postipaki täht- ja väärtsaadetisena edastamine) järjepidevalt, kvaliteetselt ja taskukohase tasu eest kogu Eesti Vabariigi territooriumil õigusaktidega sätestatud alustel ja korras.

UPT osutamise tegevusloa perioodiks 09.10.2019 – 08.10.2024 on Eesti Postil. UPT osutaja leiti 2019. aastal Konkurentsiameti poolt korraldatud avaliku konkursi kaudu.

Kehtiva tegevusloa tingimuste kohaselt peab UPT osutajal olema vähemalt 215 postkontorit ja vähemalt 1453 kirjakasti üle Eesti. UPT-d tuleb osutada viiel päeval nädalas ja vähemalt kaks tundi päevas (postkontoris) kõikidele soovijatele võrdsetel tingimustel ja taskukohase tasu eest. Koos tegevusloaga kaasneb Eesti Postil vastavalt postiseaduses sätestatud kohustus osutada oma postivõrgu vahendusel üle Eesti pensionide ja toetuste väljamaksmise ning rahasiirete teenuseid. Lisaks on UPT osutajal kohustus edastada oma postivõrgu vahendusel kuuel päeval nädalas perioodilisi väljaandeid.

Eesti Post osutab lisaks UPT-le ka kõiki teisi postiseaduses kirjeldatud postiteenuseid (tegevusloaga kirisaadetiste ja postipakkide edastamine nii siseriiklikult kui ka rahvusvaheliselt, samuti kullerpostisaadetiste, otsepostisaadetiste ja perioodiliste väljaannete edastamine). Peale postiteenuste osutab Eesti Post veel näiteks postisaadetiste transiidi, lao-, veo-, finants- ja teisi teenuseid.

Eesti Postil oli 2021. aasta lõpu seisuga 258 postkontorit, kus osutati kõiki UPT kogumisse kuuluvaid teenuseid. Kõikidest 258 postkontorist 168 olid sellised, kus Eesti Posti nimel osutas teenust lepingupartner. Postipunkte (koht, kus ei osutata kõiki tegevusloaga hõlmatud postiteenuseid) ei olnud. Kirjakaste oli ettevõtjal 1478 ning kohti, kus müüdi ainult postmarke, oli 285. Nimekaste oli Eesti Postil 1230. See on teenus, kus saaja laseb kogu oma posti suunata elu- või asukoha aadressi asemel nimekasti. Nii ei pea saaja avaldama saatjale oma tegelikku aadressi, vaid selleks on märgitud Eesti Posti vastav nimekast.

Eesti Postil oli 2021. aasta lõpu seisuga kokku 1842 töötajat ehk 97 võrra vähem, kui eelneval aastal. Kõikidest töötajatest oli postiteenustega seotud 1385 inimest ehk 5 võrra vähem, kui eelneval aastal. Postiteenuste osutamiseks vajamineva tööjõu hulk on vähenenud. Ühelt poolt on selle põhjuseks traditsiooniliste postisaadetiste arvu langus, teiselt poolt üha suurem pakiautomaatide kasutamine saadetiste kogumisel ja kättetoimetamisel ja muude tehniliste lahenduste kasutuselevõtt.

Eesti Posti (mitte kontserni) toodete ja teenuste müügi käive oli 2021. aastal 115,2 mln eurot, millest postiteenuste käive moodustas * mln eurot. Eesti Post teenis 2021. aastal 6,8 mln eurot puhaskasumit.

4.1. Kuluarvestus

Postiseaduse kohaselt peab UPT osutaja pidama tulu- ja kuluarvestust eraldi:

- UPT kogumisse kuuluva postiteenuse kohta;
- iga teenuse lõikes, mille osutamiseks kasutatakse UPT kogumisse kuuluva postiteenusega ühiseid ressursse.

Tulu- ja kuluarvestuse vastavust postiseaduses ja selle alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud nõuetele hindab sõltumatu audiitor. Seoses UPT makse ja ebamõistlikult koormavate kulude hüvitamise taotlusega kaasas käiva aruandlusega on ka Konkurentsiametil vajadus hinnata Eesti Posti kulusid ja nende põhjendatust.

Eeltoodust tulenevalt on Eesti Posti kuluarvestuse temaatikat kajastatud aruandes koos UPT ebamõistlikult koormavate kulude temaga.

4.2. UPT tasud

Vastavalt postiseadusele, tuleb UPT-d osutada taskukohase tasu eest. Selle piirmäärad kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega Konkurentsiameti ettepanekul. See tähendab, et UPT osutaja võib küll tasud ise määrata, kuid ületada ei tohi ministri poolt määrusega kehtestatud piirmäärasid. Praktikas on UPT osutaja määranudki müügihinnaks ministri poolt kehtestatud tasud.

Konkurentsiamet ei näinud vajadust 2021. aastal ettepaneku tegemist UPT taskukohaste tasude muutmiseks, kuna antud ettepanek tehti 2020. aastal. Valdonna eest vastutav minister nõustus 2020. aastal Konkurentsiameti poolt esitatud ettepanekuga ja muutis taskukohaste tasude määrust vastavalt ettepanekule. Muudatused jõustusid alates 31.05.2020.

4.3. UPT allahindlused

Postiseadus võimaldab teha UPT tasudele allahindlust. Allahindluse määr peab olema kulupõhine ning põhjendatav suure koguse üleandmisest tuleneva kulude kokkuhoidu. Allahindlust võib rakendada, kui postisaadetise edastamise kulu on tavateenuse osutamise kulust väiksem. Allahindlus ja sellega seotud tingimused peavad olema läbipaistvad ja lähtuma võrdse kohtlemise printsiibist.

Iseenesest ei saa UPT puhul tekkida suure koguse üleandmisega kaasnevat kulude kokkuhoidu, kuna UPT raames saab korraga üle anda kuni 100 kirisaadetist või 25 postipakki. Vastasel juhul on tegemist partiisaadetisega ja see ei kuulu UPT koosseisu.

Eesti Post ei pakkunud UPT teenustele allahindlusi 2021. aastal.

Säilinud on spetsiaalselt vaegnägijatele adresseeritud postisaadetiste (sekogrammid) ja vangilaagrites viibivate interneeritute postipakkide tasuta edastamise võimalused, mis tulenevad ülemaailmsest postikonventsioonist.

5. UPT ebamõistlikult koormavate kulude katmine

5.1. UPT makse

UPT makse on postiteenuse osutaja poolt tegevusloaga postiteenustelt tasutav makse iga saadetise kohta. Makse määra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul. Ettepaneku esitamisel võtab valdkonna eest vastutav minister aluseks Konkurentsiameti ettepaneku. Postiseaduse kohaselt võib UPT makse olla kas teatud protsent tegevusloa alusel osutatava postiteenuse (v.a UPT teenus) käibest või fikseeritud summa igalt tegevusloaga teenuse (v.a UPT teenus) raames edastatud saadetiselt. UPT makset kogub Konkurentsiamet. Makset kogutakse, et hüvitada UPT osutajale UPT osutamise kohustusest tekkida võivaid ebamõistlikult koormavaid kulusid. Ebamõistlikult koormavad kulud võivad tekkida juhtudel, kui valdkonna eest vastutava ministri poolt kehtestatud taskukohased tasud ei kata UPT osutamise kohustusest tingitud põhjendatud kulusid.

Makset peavad tasuma kõik tegevusloaga postiteenuseid osutavad ettevõtjad. 2021. aastal olid nendeks Eesti Post ja Express Post.

2021. aastal kehtinud UPT makse määrad rahastamiskohustusega postiteenuse osutajale olid järgmised:

- lihtsaadetisena edastatav kirisaadetis 0,08 eurot;
- tähtsaadetisena edastatav kirisaadetis 0,40 eurot;
- väärtsaadetisena edastatav kirisaadetis 0,40 eurot;
- lihtsaadetisena edastatav postipakk 0,00 eurot;
- tähtsaadetisena edastatav postipakk 0,00 eurot;
- väärtsaadetisena edastatav postipakk 0,00 eurot.

Maksemäärad on püsinud muutumatuna alates 2014. aastast. Eesti Posti poolt tasutud UPT makse 2021. aasta eest on esitatud tabelis 7.

Tabel 7 Eesti Posti poolt tasutud UPT makse 2021. aasta eest

Postiteenus	Teenuse maht (tk)	Makse määr (eurot)	Makse (eurot)
<i>Riigisisene teenus</i>			
Lihtkirja edastamine	*	0,08	*
Tähtkirja edastamine	*	0,40	*
Väärtkirja edastamine	*	0,40	*
Tähtpaki edastamine	*	0,00	*
Väärtpaki edastamine	*	0,00	*
<i>Rahvusvaheline teenus</i>			
Lihtkirja edastamine	*	0,08	*
Tähtkirja edastamine	*	0,40	*
Väärtkirja edastamine	*	0,40	*

Postiteenus	Teenuse maht (tk)	Makse määr (eurot)	Makse (eurot)
Tähtpaki edastamine	*	0,00	*
Väärtpaki edastamine	*	0,00	*
Kokku	7 707 318		886 243,12

* Konfidentsiaalne

Express Posti poolt tasutud UPT makse 2021. aasta eest on toodud tabelis 8.

Tabel 8 Express Posti poolt tasutud UPT makse 2021. aasta eest

Postiteenus	Teenuse maht (tk)	Makse määr (eurot)	Makse (eurot)
<i>Riigisisene teenus</i>			
Lihtkirja edastamine	*	0,08	*
Tähtkirja edastamine	*	0,40	*
Kokku	*		*

* Konfidentsiaalne

Seega kokku tasuti UPT makset 2021. aasta kohta * eurot.

Konkurentsiameti hinnangul ei ole vaja muuta UPT makse määrasid 2022. aastal.

5.2. UPT hüvitis

2021. aastal jõudis lõpule menetlus 2020. aasta UPT ebamõistlikult koormavate kulude osas. Konkurentsiamet pidas põhjendatuks 2020. aasta Eesti Posti UPT ebamõistlikult koormavaid kulusid summas 1 923 271,88 eurot. Amet tegi sellekohase otsuse 08.11.2021.

2019. aastat puudutanud menetluses tuvastas Konkurentsiamet, et kandekulude jagamisel oli Eesti Post kasutanud aadressita reklaami koguste puhul tegelikkusele enam mittevastavat koefitsienti. Viimasest mõõtmisest oli möödunud kaks aastat. Eesti Posti selgituste kohaselt planeeriti mõõtmised teha 2020. aastal. Tagasiulatuvalt oli täpsema info saamine 2019. aasta kohta võimatu, kuna aruandeaasta oli möödunud ja selle jooksul ei teostanud Eesti Post uusi mõõtmisi, kuigi aadressita reklaami teenuse maht langes olulisel määral. Lähtudes eeltoodust, aktsepteeris Konkurentsiamet Eesti Posti arvutuskäike ja arvutusi 2019. aasta kandekulude jagamise osas, pidades neid piisavalt põhjendatuteks, et maksta välja hüvitis UPT ebamõistlikult koormavate kulude katteks. Samas tõi amet 2019. aastat puudutavas otsuses välja, et Eesti Post peab 2020. aasta osas teostama viivitamatult uued mõõtmised. See on 2020.aastat puudutavalt Eesti Posti võimuses. Seejärel esitama mõõtmiste tulemused Konkurentsiametile. See oli üheks eelduseks 2020. aastat puudutavate UPT ebamõistlikult koormavate kulude taotluste rahuldamisel.

Koos 22.06.2021 taotlusega esitas Eesti Post aadressita reklaami komplektide mõõtmise tulemused jaotuskeskuste kaupa. Kui kandesse läks 2020. aastal kokku * ühikut aadressita reklaami, siis nendest moodustatud komplekte oli *. See tähendas, et ühes * komplektis oli keskmiselt * ühikut aadressita reklaami. Seda koefitsienti kasutades jagas Eesti Post kandekulud.

6. Postivõrk

Postivõrk on seadmete ja vahendite süsteem, mida postiteenuse osutaja kasutab postisaadetiste edastamiseks. Postivõrk jaguneb kogumis- ja jaotusvõrguks.

Postiteenuse osutaja postivõrgu juurdepääsupunkt on nii tegevuskoht kui ka vahend, mida postiteenuse osutaja kasutab postiteenuse osutamiseks. Juurdepääsupunktideks on muu hulgas ka postkontorid ning kirjastid.

Postkastid ei ole käsitatavad postivõrgu osana, kuivõrd tegemist on saaja kasutuses või omandis oleva vahendiga, mis on mõeldud eelkõige lihtsaadetisena edastatavate postisaadetiste ja perioodiliste väljaannete kättesaamiseks.

6.1. Postkontorid

Postkontor on püsiv tegevuskoht, kus on tagatud kõigi tegevusloaga hõlmatud postiteenuste osutamine. Postkontorite paiknemine peab tagama tegevusloaga hõlmatud postiteenuste takistuseta osutamise kõigile soovijatele võrdsetel tingimustel, olenemata nende elu- või asukohast.

Tegevusloa tingimuste kohaselt oli Express Posti minimaalne lubatud postkontorite arv neli ja Eesti Postil 215 (vt tabel 9). Tegelikult oli Eesti Postil 2021. aasta lõpu seisuga 264 postkontorit ja Express Postil 4 postkontorit.

Tabel 9 Eesti Posti ja Express Posti postkontorite arv aastatel 2009 - 2021

Aasta	Eesti Post		Express Post	
	Miinumum	Tegelik	Miinumum	Tegelik
2009	351	351	3	4
2010	344	351	4	5
2011	344	344	4	5
2012	320	320	4	4
2013	320	323	4	4
2014	320	321	4	4
2015	320	320	4	4
2016	320	320	4	4
2017	320	311	4	4
2018	245	271	4	4
2019	215	264	4	4
2020	215	264	4	4
2021	215	264	4	4

Eesti Posti postkontorite miinumumaru vähenemine 2019. aastal oli tingitud uue tegevusloa väljastamisest pärast avaliku konkursi korraldamist UPT osutaja leidmiseks järgnevas 5-aastaseks perioodiks.

6.1.1. UPT osutaja postkontorid

Nõuded UPT osutaja postkontoritele ja nende paiknemisele on kehtestatud valdkonna eest vastutava ministri määrusega.

Eelkõige peab UPT osutaja arvestama asjaoluga, et juurdepääsupunkt asuks kohas, millele postiteenuse kasutajal on takistamatu juurdepääs. Lisaks sellele peab UPT osutaja võtma arvesse haldusüksuste piire, haldusüksuste väljakujunenud keskuste paiknemist, postiteenuse kasutajate elu- või asukohti, samuti ühistranspordiliinide kulgemist.

Iga omavalitsuse territooriumil peab olema vähemalt üks UPT-d osutav postkontor. 2021. aastal kehtinud majandus- ja kommunikatsiooniministri 10.07.2006 määruse nr 67 „Nõuded universaalse postiteenuse osutamiseks kasutatavatele juurdepääsupunktidele ja nende paiknemisele“ sõnastuse kohaselt igasse valda, mille püsielanike arv ületab 2500 inimest, paigutatakse täiendavalt üks või enam UPT-d osutav postkontor. Seejuures ei hõlma valla püsielanike arvestus vallasisest linna ning vallasisesele linnale kohaldatakse linna kohta sätestatud nõudeid. Linna, mille püsielanike arv ületab 20 000 elaniku piiri, tuleb iga järgneva 20 000 püsielaniku kohta paigutada üks täiendav postkontor.

Alates 24.01.20202 on eelnimetatud määruses nõuded postkontori paiknemisele muudetud kehtetuks.

2021. aastal jätkas Eesti Post UPT osutamist ka motokandega, mis on postkontori alternatiiviks maapiirkonnas. Motokande teostajate arv üle Eesti oli 279, st kanderingi teostajad, kes täitsid muuhulgas ka motokande tellimusi.

Motokandega osutatakse UPT-d kasutajatele, kes asuvad maapiirkonnas lähimast postkontorist mööda avalikke teid mõõdetuna kaugemal kui viis kilomeetrit nende elu- või asukohas. Motokande teenuse tellimine elu- või asukohta on tasuta, tuleb vaid tasuda kasutatava postiteenuse eest vastavalt kehtivale hinnakirjale. UPT osutaja tagab motokande esmaspäevast reedeni (v.a rahvus- ja riigipühad). Motokande raames osutatava UPT tingimused ja tasud ei erine postkontorites pakutava UPT tingimustest ja tasudest. Motokande tellimiste arv ei ole piiratud.

6.2. Kirjakastid

Express Postil puuduvad kirjakastid kirisaadetiste kogumiseks, mistõttu puudutab käesolev punkt vaid Eesti Posti poolt paigaldatud kirjakaste, mis on mõeldud lihtsaadetisena edastatavate UPT kirisaadetiste kogumiseks. 2021. aasta lõpu seisuga oli Eesti Postil 1478 ööpäevaringse ligipääsuga kirjakasti. UPT tegevusloa tingimuste kohaselt oli kirjakastide miinimumarvuks 1453.

6.3. Ülejäänud juurdepääsupunktid

Lisaks tegevusloaga postiteenuse osutajate juurdepääsupunktidele (postkontorid, kirjakastid, motokanne) on nii Eesti Postil kui ka teistel postiteenuse osutajatel veel juurdepääsupunkte, kus on võimalik kasutada postiteenuseid. Põhiliselt on selliste kohtade puhul tegemist postipunktidega, kus näiteks kullerpostiteenuse osutajad võtavad vastu saatjate tellimusi ja saadetisi, lisaks sellele, et saadetisi korjatakse ka saatja elu- või asukohest. Postside turul kasutatakse üha rohkem pakiautomaate, mille vahendusel on võimalik saata ja saada postisaadetisi. Pakiautomaate kasutavad Eesti Post, Itella ja DPD. DHL omab pakiautomaate, mis on mõeldud ainult saadetiste kättesaamiseks. Pakipoed on postiteenuse osutaja lepingupartnerid, kelle juurest on võimalik saada kätte või saata oma pakki. Lisaks kasutab DPD ka pakiroboteid, mis erinevad pakiautomaadist selle poolest, et pakid liiguvad masina sees ja väljastamine ning sisestamine toimub sama luugi kaudu. Ülevaate kirjeldatud juurdepääsupunktide arvust annab tabel 10.

Tabel 10 Ülejäänud juurdepääsupunktid aastatel 2016 - 2021

Juurdepääsupunkt	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Postipunkt	81	82	79	67	39	42

Pakiautomaat	235	253	441	502	699	782
Pakipoode	154	148	63	33	18	20
Pakirobot	-	8	8	8	8	8
Kokku	470	495	595	610	764	852

Nagu tabelist näha, siis pakiautomaatide võrgustik on asendamas pakipoode, kuna pakiautomaadid on kuluefektiivsemad ja tarbijale mugavamad. Ühtlasi on pakiautomaate Eestis juba üle 2,5 korra rohkem kui postkontoreid.

7. Järelevalve

7.1. UPT kirisaadetiste edastamise kvaliteet

Postiseadus näeb ette, kui suur hulk UPT raames siseriiklikult lihtsaadetisena edastatavatest kirisaadetistest peab jõudma adressaadini postitamisele järgneval tööpäeval. Tegemist on kirjadega, mida saab postitada Eesti Posti oranži värvi kirjakastidesse, mis paiknevad üle Eesti.

Postiseaduse kohaselt peab vähemalt 90% lihtsaadetisena edastatavatest siseriiklikest kirisaadetistest jõudma üle Eesti saajani postitamisele järgneval tööpäeval (postiseaduse § 37 lg 5). Nõue kehtib enne kirjakastile märgitud tühjendamise kellaaega postitatud kirjadele. Hilisemal kellaajal kirjakasti jäetud kirjade üleandmise päevaks loetakse sellisel juhul kirjakastile märgitud järgmine tühjendamise päev.

Postiseaduse § 37 kohaselt peab UPT osutaja tagama postisaadetiste kogumise ja saajale kättetoimetamise kõikidel tööpäevadel ning mitte vähem kui viiel päeval nädalas ja üks kord päevas kogu Eesti territooriumi ulatuses. Erandid on lubatud riigi- ja rahvuspühade korral ning saarte puhul, millega puudub kogumisele ja kättetoimetamisele ettenähtud sagedusega regulaarne transpordiühendus.

Postiseaduse § 38 lg 1 kohaselt peab UPT osutaja tagama, et temast sõltumatu isik kontrollib UPT kvaliteedi nõuetele vastavust. Eesti Posti poolt tellitud IPC (International Post Corporation) mõõtmised andsid 2018. aasta kohta tulemuse, kus vaid 76% lihtsaadetistest toimetati saajale kätte õigeaegselt. Tulemus jäi 14 protsendipunkti võrra alla nõutud taseme. Seetõttu algatas Konkurentsiamet 2019. aastal Eesti Posti suhtes järelevalvemenetluse teenuse madala kvaliteedi põhjuste väljaselgitamiseks ja puudujäägi kõrvaldamiseks. Antud menetlus jätkus 2020. aastal.

Konkurentsiamet viis läbi 2020. aasta septembris ja oktoobris kontrollpostituse. Kontrollpostitus näitas, et siseriikliku lihtkirja edastamise kiirus vastab postiseaduses kehtestatud nõudele. Nõue oli vähemalt 90%, kuid prioriteetsete kirjade tulemus oli 92,9% ja tavaliste kirjade tulemus oli 92,7%. Sellega luges amet 2019. aastal alanud menetluse lõppenuks ja kvaliteedi parandamiseks Eesti Postile tehtud ettekirjutuse täidetuks.

Kuna Konkurentsiamet teostas 2020. aasta lõpus kontrollpostitus järelevalvemenetluse, siis ei nähtud vajadust, selle uuesti läbi viimiseks 2021. aastal.

7.2. Järelevalve statistika

2021. aastal postside valdkonnas teostatud järelevalve raames tõstatunud menetlustest annab ülevaate tabel 11.

Tabel 11 Järelevalvemenetluste arv 2021. aastal

Menetluse liik	Arv
Saabunud kaebusi ja teabenõudeid	20
Algatatud järelevalvemenetlusi	0
Ettekirjutusi	0

Tabelis 11 ei ole arvestatud selliseid telefoni teel suuliselt saabunud kaebusi ja teabenõudeid, millele vastati viivitamatult ning mida seetõttu ei registreeritud. Ametile esitatud kaebuste ja teabenõuete jaotus teemade kaupa on esitatud tabelis 12.

Tabel 12 Kaebuste ja teabenõuete jaotus 2017 - 2021. aastal

Põhjus	2017	2018	2019	2020	2021
Kadumine	13	7	19	7	3
Edastamise kiirus	4	2	5	4	4
Kahjustumine	1	2	6	6	1
Kättetoimetamine või kogumine	10	13	8	10	4
Vale kättetoimetamine	3	1	4	1	1
Klienditeeninduse kättesaadavus	1	0	0	1	0
Postitöötajate käitumine	0	0	0	0	0
Postiteenustele juurdepääs	0	0	0	1	0
Muu põhjus	5	5	9	9	7
Kokku	37	30	51	39	20

2021. aastal esitatud 20 kaebusest ja teabenõudest puudutas siseriiklikke postiteenuseid 7 ja rahvusvahelisi postiteenuseid 13 juhtumit. Vastavad näitajad 2020. aastal olid 19 ja 20 juhtumit.

8. Tegevused 2022. aastal

- Postiteenuse kasutajate õiguste kaitse ja postiteenuse kasutajate nõustamine.
- UPT kvaliteedi ja kättesaadavuse tagamise kontroll.
- Kontroll postsideturul tegutsevate ettevõtjate üle (sh tegevuslubade väljastamine, muutmine).
- Postiseaduse muudatuste läbitöötamine ja analüüsimine koostöös Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumiga.
- UPT osutaja kulude analüüs, tuvastamiseks põhjendatud ebamõistlikult koormavaid kulusid ja nende hüvitamise tagamine.
- UPT taskukohaste tasude ülevaatamine ja võimaliku ettepaneku esitamine Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile vastava määruse muutmiseks. Juhul, kui postiseadust muudetakse, kaob vajadus taskukohaste tasude ülevaatamise ja ettepanekute järele.
- UPT makse tasumise tagamine ja kontroll.
- Postsidealase statistilise teabe kogumine, analüüs ja avaldamine.
- Konkurentsiameti ja riigi esindamine rahvusvahelistes organisatsioonides ja suhtluses.